

**JAARVERSLAG
WAGENINGEN UNIVERSITY 2016**

Inhoudsopgave

Kengetallen	3
Bestuursverslag	4
Financieel verslag	5
Jaarrekening	8
Geconsolideerde balans na bestemming van het netto resultaat	8
Geconsolideerde winst- en verliesrekening	9
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	10
Waarderingsgrondslagen	11
Toelichting op de balans	17
Toelichting op de winst- en verliesrekening	24
Gebeurtenissen na balansdatum	27
Verwerking van het resultaat	27
Enkelvoudige balans	28
Enkelvoudige winst- en verliesrekening	29
Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening	30
Overige gegevens	31
Statutaire regels bestemming resultaat	31
Accountantsverklaring	31
Bijlage 1 Helderheidsaspecten	36
Bijlage 2 Personele bezetting (fte)	37
Bijlage 3 Overzicht G: Doelsubsidies en overlopende passiva EZ	38
Bijlage 4 FSR-tabel 2016 Wageningen University	40
Bijlage 5 Bezoldiging	41

Kengetallen

Tabel 1 Financiële kengetallen Wageningen University

	2013	2014	2015	2016
Rijksbijdrage excl. doelsubsidies	166,5	167,6	173,7	182,4
Collegegelden en tuition fees ¹⁾	24,9	25,0	28,2	32,3
2 ^e geldstroom en doelsubsidies	26,6	26,8	26,8	28,3
Matchingsmarkt en contractonderzoek	84,8	79,6	66,2	60,1
Investeringen	36,9	35,6	24,6	16,3
Netto resultaat	2,2	- 0,4	- 1,7	- 2,5
Vermogen Wageningen University				
Vermogen in vaste activa	263,2	275,7	279,6	258,7
Eigen vermogen	155,8	155,4	153,7	151,2
Totaal vermogen	380,4	354,9	375,3	353,1
Solvabiliteitsratio (%)	41,0%	43,8%	40,9%	42,8%
Liquiditeit Wageningen University				
Liquide middelen	48,4	31,4	39,6	44,9
Current ratio	0,6	0,5	0,5	0,5

¹⁾ Exclusief cursusgelden

Bestuursverslag

Het bestuursverslag van Wageningen University is opgenomen in het geïntegreerde jaarverslag van Wageningen University en Research. Dit verslag is gepubliceerd op de website van WUR.

Financieel verslag

Resultaatontwikkeling

Wageningen University heeft in 2016 een negatief resultaat behaald van € 2,5 mln., dat is € 0,8 mln. lager dan in 2015. De achteruitgang bestaat uit € 0,1 mln. bij de departementen en € 0,7 mln. bij de centrale afdelingen.

Tabel 2 Resultaat Wageningen University

	2016	2015
Departementen	-1,3	-1,2
Centrale afdelingen:		
- Operationeel resultaat	3,9	3,1
- Incidentele resultaten	-5,0	-4,1
- Mutatie bestemmingsreserve voor projectkosten latere jaren	-0,1	0,5
Nettoresultaat op basis richtlijnen OC&W	-2,5	-1,7

De departementen gezamenlijk haalden een negatief jaarresultaat van € 1,3 mln., € 0,1 mln. minder dan in 2015. De departement Omgevingswetenschappen en Agrotechnologie en Voedingswetenschappen behaalden een negatief resultaat, de overige departementen hadden een positief resultaat.

Het operationele resultaat van de centrale afdelingen bedraagt € 3,9 mln. Dit is € 0,8 mln. hoger dan in 2015. Dit wordt veroorzaakt door lagere bestedingen op de concernactiviteiten en strategische middelen.

Bij de Raad van Bestuur en de concernstaf zijn verder een aantal *incidentele* resultaatposten (- € 5,0 mln.) verwerkt. Het betreft dotaties aan de voorzieningen in verband met fiscale onderzoeken en overige personele voorzieningen, kosten van asbestsanering van Biotechnion, bijzondere waardeverminderingen van activa (SIS, Centrum Kleine Proefdieren) en verkoopwinsten van overtollig vastgoed.

Zoals de richtlijnen voorschrijven, verantwoordt Wageningen University de op kasbasis ontvangen rijksbijdrage als baten. Voor zover deze baten betrekking hebben op projectkosten die in latere jaren worden gemaakt, ontstaat hierdoor in het verslagjaar een positief en in latere jaren een negatief resultaat. Deze vertekende resultaat-effecten worden geneutraliseerd via de bestemmingsreserve. Op deze manier is vanuit het resultaat 2016 € 0,1 mln. onttrokken aan deze bestemmingsreserve.

Omzet- en kostenontwikkeling

De baten zijn in 2016 € 10,1 mln. gestegen. De basisfinanciering (rijksbijdrage excl. geoormerkte middelen en collegegelden) is gestegen van € 201,9 mln. tot € 214,7 mln.

De rijksbijdrage EZ is in 2016 ten opzichte van 2015 met € 8,6 mln. gestegen. Tot een verhoging van de rijksbijdrage hebben geleid het toekennen van de middelen die voortkomen uit de prestatieafspraken met het ministerie van EZ (€ 0,2 mln.), het structureel opnemen van de middelen voor sectorplan Natuur- en Scheikunde in de rijksbijdrage (€ 0,2 mln.), extra middelen voor het NAHI (€ 0,1 mln.), loonbijstelling (€ 3,0 mln.), een stijging van de middelen gemoeid met de variabele bekostigingsparameters ingeschrevenen/graden/promoties (€ 6,3 mln.) en een verlaging van de afbuffering (€ 0,8 mln.) Tot een verlaging van de rijksbijdrage hebben geleid kortingen die gemoeid zijn met diverse taakstellingen uit regeerakkoorden (totaal € -2,0 mln.). De totale afbuffering bedraagt in 2016 € -8,7 mln.

De baten uit werk in opdracht van derden zijn met 5% gedaald tot € 88,4 mln. Deze baten bestaan uit programmafinanciering (tweede geldstroom en doelsubsidies), die met 6% zijn gestegen tot € 28,3 mln, cofinancieringsprojecten en matchingsmarkt, die met 8% is afgenomen tot € 18,9 mln. en de contractresearch en topsectoren, die 10% is afgenomen tot € 41,1 mln.

De personele lasten zijn ten opzichte van 2015 met € 2,1 mln. gestegen tot € 196,6 mln. Dat komt door een lagere personele bezetting (-5 fte) en 1,1% hogere salariskosten per fte. De personele bezetting is in 2015 afgenomen van 2.659 fte naar 2.654 fte.

Balansontwikkeling

De liquiditeit van Wageningen University is in 2016 toegenomen van € 39,6 mln. tot € 44,9 mln. De factoren die de liquiditeitsafname verklaren staan in tabel 3.

Tabel 3 *Ontwikkeling liquiditeit Wageningen University*

	2016
Resultaat	-2,5
Afname vaste activa (investeringen minus afschrijvingen en verkopen)	20,6
Toename kortlopende schulden en vorderingen ¹⁾	-13,3
Toename voorzieningen	1,9
Afname langlopende schulden	-1,4
Totale toename liquide middelen	5,3

¹⁾ De kortlopende bankschuld van € 17 mln. in verband met de aflossing van de lening per 3 januari 2017 is onder de langlopende schulden meegerekend.

De afname van de vaste activa wordt veroorzaakt doordat er geen grote investeringsprojecten lopen. Daarnaast is er voor € 10,0 mln. aan activa verkocht. De afname van de kortlopende vorderingen komt vooral door een lagere onderhanden werkpositie. De totale liquiditeitspositie van € 44,9 mln. bestaat voor € 103,1 mln. uit voorschotten (kortlopende schulden), waarvan € 8,4 mln. het karakter van doorstortgelden heeft. Deze doorstortgelden worden ontvangen omdat Wageningen University trekker is van een aantal consortia. De doorstortgelden worden begin 2017 doorbetaald aan partners. Zonder de toename in doorstortgelden bedraagt de toename in liquiditeit € 3,1 mln.

De solvabiliteit van Wageningen University bedraagt per 31 december 2016 42,8%. Dat was in 2015 41,0%.

Wijzigingen in de juridische structuur en kapitaalbelangen

Er zijn in 2016 geen wijzigingen in de juridische structuur geweest.

Vooruitzichten 2017

Wageningen University verwacht in 2017 een resultaat te behalen van € 0,0 mln. Het resultaat blijft onder druk staan door de stijgende studentenaantallen. Daarvoor worden wel extra kosten gemaakt, terwijl de financiering door de overheid daarvan achter blijft door de afbuffering.

De omzet zal in 2017 dalen tot € 323,0. De daling met € 6,7 mln. wordt veroorzaakt door een stijging van de basisfinanciering met € 7,5 mln. tot € 222,2 mln. en een daling van de 2^e en 3^e geldstroom met € 8,0 mln. tot € 80,3. De overige baten nemen met € 6,2 mln. af tot € 20,5 mln. als gevolg van de verkoopwinst in 2016 op Kortenoord.

De rijksbijdrage stijgt met € 3,3 mln. tot € 185,7 mln. In 2017 heeft Wageningen University, net als in de jaren 2014 - 2016, te maken met de begrenzing van de jaarlijkse mutatie in de rijksbijdrage van maximaal 2%. Door de stijging in de bekostigingsparameters komt de mutatie in de rijksbijdrage in de jaren 2014 t/m 2017 boven de maximale 2% uit. De aftopping bedraagt in 2017 op basis van de voorlopige rijksbijdrageberekeningen ca. €-10,2 mln. Hierin is rekening gehouden met het weghalen van de profileringsmiddelen uit de prestatiebekostiging (€-1,4 mln.) en diverse taakstellingen uit het regeerakkoord (€-0,5 mln.).

De collegegelden nemen met € 6,5 mln. toe tot € 38,8 mln. als gevolg van de toename van het aantal studenten. De totale studentenpopulatie (BSc + MSc) stijgt verder door van 10.775 studenten in oktober 2016 naar een op dit moment geprognosticeerde 11.550 in oktober 2017.

De directe personele kosten stijgen met € 1,4 mln. tot € 180,7 mln. Dit wordt veroorzaakt door een daling van de personele bezetting met 7 fte en een stijging van de gemiddelde salarislast met 0,5% door accres en loonkostenontwikkeling.

De afschrijvingen gaan omlaag met € 4,2 mln. door het wegvallen van de eenmalige bijzondere waardevermindering in 2016 vanwege het staken van de invoering van het nieuwe studentinformatiesysteem in dat jaar. Voor 2017 worden geen bijzondere waardeverminderingen verwacht.

De liquiditeit zal nagenoeg gelijk blijven op € 43,0 mln. De in 2017 geplande aflossing van de lening van € 10,0 mln. kan uit de cashflow gedekt worden. Met een kaspositie van € 43,0 mln. is de continuïteit van de bedrijfsvoering in 2017 gewaarborgd. Daarnaast heeft Wageningen University de mogelijkheid van het aantrekken van een collegiale financiering van Wageningen Research.

De investeringsactiviteiten voor Wageningen University zijn begroot op € 14,7 mln. en blijven daarmee binnen het voor 2017 ingestelde investeringsplafond, waarbij de investeringsuitgaven lager liggen dan het saldo aan reguliere afschrijvingen plus resultaat (totaal € 22,7 mln.).

Voor een nadere toelichting op de resultaatsontwikkeling in de komende vier jaar wordt verwezen naar de continuïteitsparagraaf in het jaarverslag.

Jaarrekening

Geconsolideerde balans na bestemming van het netto resultaat

	31-12-2016	31-12-2015
ACTIVA		
VASTE ACTIVA		
(1) Immateriële vaste activa	1.526	5.479
(2) Materiële vaste activa	256.872	273.565
(3) Financiële vaste activa	267	581
Totaal vaste activa	258.665	279.625
VLOTTENDE ACTIVA		
(4) Voorraden	68	62
(5) Vorderingen en overlopende activa	49.466	56.040
(6) Liquide middelen	44.867	39.612
Totaal vlottende activa	94.401	95.714
TOTAAL ACTIVA	353.066	375.339
PASSIVA		
EIGEN VERMOGEN		
Algemene reserve	143.089	145.469
Bestemde reserve	8.106	8.204
(7) EIGEN VERMOGEN	151.195	153.673
(8) EGALISATIEREKENING	7.107	8.488
(9) VOORZIENINGEN	22.064	20.194
(10) LANGLOPENDE SCHULDEN	0	17.008
(11) KORTLOPENDE SCHULDEN	172.700	175.976
TOTAAL PASSIVA	353.066	375.339

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

	Resultaat 2016	Begroting 2016	Resultaat 2015
(12) BATEN			
Rijksbijdrage	182.359	178.000	173.674
Collegegelden	32.320	33.400	28.208
Tweede geldstroom en doelsubsidies	28.290	27.000	26.814
Cofinanciering en matchingsmarkt	18.941	21.200	20.541
Topsectoren	1.309	400	1.202
Bilaterale markt	39.827	35.400	44.505
Nevenactiviteiten	17.987	17.000	20.165
Overige baten	10.022	9.500	5.865
Totaal baten	331.055	321.900	320.974
LASTEN			
(13) Personele kosten	196.574	190.300	194.455
(14) Afschrijvingen	26.962	25.400	20.415
(15) Huisvestingskosten	26.407	26.500	27.565
(16) Algemene kosten	40.724	40.000	36.631
(17) Specifieke kosten	41.884	41.700	43.125
Totaal lasten	332.551	323.900	322.191
BEDRIJFSRESULTAAT	-1.496	-2.000	-1.217
(18) Financiële baten en lasten	-708	-500	-500
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING VOOR BELASTINGEN	-2.204	-2.500	-1.717
Belastingen uit gewone bedrijfsuitoefening	0	0	0
(19) Resultaat uit deelnemingen	-299	0	-29
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING NA BELASTINGEN	-2.503	-2.500	-1.746
Aandeel van derden	0	0	0
Buitengewone baten en lasten	0	0	0
NETTO RESULTAAT	-2.503	-2.500	-1.746

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

	2016	2015
OPERATIONELE ACTIVITEITEN		
Bedrijfsresultaat	-1.496	-1.217
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	26.962	20.415
	25.466	19.198
Mutaties voorzieningen	1.870	2.480
Mutaties in voorraden	-6	66
Mutaties in vorderingen	6.576	-8.261
Mutaties in kortlopende schulden	-20.275	19.875
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	13.631	33.358
Ontvangen rente	63	600
Betaalde rente	-771	-1.100
Kasstroom uit operationele activiteiten	12.923	32.858
INVESTERINGSACTIVITEITEN		
Investerings in immateriële activa	-1.500	-3.985
Investerings in gebouwen en terreinen (incl. WIU)	-3.972	-10.961
Investerings in overige materiële activa	-10.852	-9.673
Investerings in deelnemingen en ledenkapitaal	13	-4
Desinvesteringen in vaste activa	10.006	220
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-6.305	-24.403
FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
Nieuw opgenomen leningen	0	17.000
Aflossing langlopende schulden	-7	-15.230
Mutaties egalisatierekening	-1.381	-1.980
Mutatie eigen vermogen	25	0
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-1.363	-210
KASSTROOM	5.255	8.245
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN		
Saldo liquide middelen per 1 januari	39.612	31.367
Saldo liquide middelen per 31 december	44.867	39.612
Mutatie liquide middelen	5.255	8.245

Waarderingsgrondslagen

Algemeen

Wageningen University is een rechtspersoon op grond van Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Wageningen University is gevestigd in Wageningen en ingeschreven in het handelsregister onder nummer 09215846.

De jaarrekening is opgemaakt en vastgesteld door de Raad van Bestuur op 20 april 2017. De opstelling heeft plaatsgevonden volgens de onderstaande waarderingsgrondslagen. Waar van deze grondslagen is afgeweken, wordt dat bij de betreffende financiële gegevens vermeld.

De gepresenteerde cijfers over voorgaand verslagjaar zijn conform de cijfers uit de jaarrekening van het betreffende jaar. Afwijkingen kunnen zijn ontstaan als gevolg van correcties c.q. onderlinge verschuivingen of een gewijzigde methodiek van afronding. Daar waar dit aan de orde is en van relevante betekenis, wordt dit vermeld.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

Wageningen University vormt samen met WU Holding BV, Stichting ISRIC, Stichting Restaurant van de Toekomst en Stichting Expat Center een groep.

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van historische kosten. Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Koersverschillen worden in de winst- en verliesrekening verantwoord. In de winst- en verliesrekening worden opbrengsten en kosten in vreemde valuta verwerkt tegen de koers van afwikkeling.

Uitgangspunt voor het opstellen van de jaarrekening zijn de vereisten uit de Regeling Jaarverslaglegging Onderwijs, BW2 titel 9 en de richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten zullen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De belangrijkste posten waarbij sprake is van schattingen zijn:

- Waardering en levensduur vaste activa
- Voorziening op vorderingen en projecten
- Voorzieningen
- Claims

Consolidatiekring

In de consolidatie worden de financiële gegevens opgenomen van de instelling, haar groepsmaatschappijen en andere instellingen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen (op grond van de feitelijke situatie) of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin Wageningen University overheersende zeggenschap, direct of indirect, kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend per balansdatum.

De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop Wageningen University een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden voor 100% in de consolidatie betrokken. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld.

Tabel 4 *Dochters die integraal zijn geconsolideerd*

	Aandeelhouder	Statutaire zetel	% Ultimo 2015	% Ultimo 2016
Wageningen University Holding BV	Wageningen University	Wageningen	100	100
Stichting ISRIC	n.v.t.	Wageningen	n.v.t.	n.v.t.
Stichting Restaurant van de Toekomst	n.v.t.	Wageningen	n.v.t.	n.v.t.
Stichting Expat Center	n.v.t.	Wageningen	n.v.t.	n.v.t.

Tabel 5 *Niet geconsolideerde deelnemingen*

	Statutaire zetel	% Ultimo 2015	% Ultimo 2016
Can-IT BV	Wageningen	35	35
Ceradis BV	Wageningen	14	7
Bio-Product BV	Wageningen	5	5
Surfix BV	Wageningen	13	13
Green Dino BV	Wageningen	11	11
KLV Professional Match BV	Wageningen	5	5
Caribou Biosciences Inc.	Delaware	1	1

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Immateriële vaste activa

Ontwikkelingskosten, octrooien en licenties, software, goodwill en productierechten worden niet geactiveerd, tenzij deze van derden gekocht zijn dan wel de vervaardigingskosten betrouwbaar kunnen worden vastgesteld. Bovendien dient het immateriële vaste actief toekomstige economische voordelen te kunnen genereren. Waardering vindt plaats tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Afschrijving vindt plaats naar rato van de realisatie van de verwachte opbrengsten in vijf jaar. Als de realisatie van de opbrengsten niet op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld, wordt de lineaire methode gehanteerd. Overeenkomstig de wettelijke verplichting wordt voor het geactiveerde bedrag van de ontwikkelingskosten een wettelijke reserve aangehouden. Afboekingen door duurzame waardevermindering, verkoop, tenietgaan of buitengebruikstelling worden afzonderlijk vermeld.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. Afschrijving vindt lineair plaats op basis van de verwachte economische levensduur en de restwaarde. In het jaar van aanschaf wordt naar tijdsgelang afgeschreven. Materiële vaste activa in uitvoering of in bestelling worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs respectievelijk de bedragen die door derden reeds aan de vennootschap in rekening zijn gebracht. Investerings kleiner dan € 5.000,- worden direct ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

Tabel 6 *Afschrijvingstermijnen*

Onderdeel	Afschrijving
Bedrijfsterreinen / Werk in uitvoering	Geen
Terreininrichting en infrastructuur	60 jaar lineair
Bedrijfsgebouwen	
o Casco	60 jaar lineair
o Afbouwpakket	30 jaar lineair
o Inbouwpakket/inrichting bedrijfsgebouwen	15 jaar lineair
Kassen, barakken, diverse opstallen/ bouwwerken	15 jaar lineair
Apparatuur en inventaris:	
o Kantoormeubilair / machines en werktuigen / inventaris restauratieve voorzieningen / glasvezelnet / overige inventaris	10 jaar lineair
o Laboratoriumapparatuur / audiovisuele apparatuur / vervoermiddelen / PR- en voorlichtingsmateriaal	5/8 jaar lineair
o ICT-apparatuur incl. programmatuur (hardware t.b.v. netwerken)	5 jaar lineair
o ICT-apparatuur incl. programmatuur (hardware overig)	4 jaar lineair

Verkregen investeringssubsidies en bijdragen uit extern gefinancierde projecten worden in het jaar van aanschaf in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag. Ontvangen subsidies ten behoeve van activa die voor het primair proces noodzakelijk zijn worden gepassiveerd onder de schulden en vallen vrij gedurende de gebruiksduur van het actief.

Door de instelling wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vaste activa die niet meer dienstbaar zijn voor de primaire activiteiten worden niet afgeschreven. Afboekingen door duurzame waardevermindering, verkoop, tenietgaan of buitengebruikstelling worden afzonderlijk vermeld.

Financiële vaste activa

Deelnemingen en ledenkapitaal waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde. Deze waarde wordt berekend op basis van dezelfde grondslagen die de groep hanteert bij de waardering en resultaatbepaling.

Deelnemingen en ledenkapitaal waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Bij de waardering hiervan wordt rekening gehouden met waardedalingen, indien deze duurzaam zijn.

Voorraden

Deze post bestaat uit de handelsvoorraad, gereed product, de levende have en de voorraad geogste landbouwproducten. De handelsvoorraad en gereed product worden gewaardeerd volgens de FIFO-methode tegen de verkrijgings- of vervaardigingskosten, inclusief een opslag voor indirecte kosten.

De waardering van de levende have en de voorraad geogste landbouwproducten is gebaseerd op marktprijzen. Bij incurantheid of lagere marktwaarde wordt de voorraad overeenkomstig afgewaardeerd. Op basis van het gemiddeld jaarverbruik over de afgelopen 10 jaar, worden antisera die volgens deze berekening langer dan 3 jaar op voorraad staan, voorzien.

De voorraad halffabricaat wordt gewaardeerd volgens de FIFO-methode tegen de verkrijgings- of vervaardigingskosten, inclusief een opslag voor indirecte kosten.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, voor zover nodig, onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid.

Onderhanden werk

De waardering van het onderhanden werk ten behoeve van derden vindt plaats tegen de kosten van direct materiaalgebruik en arbeid inclusief een opslag voor indirecte kosten. Gedecclareerde termijnen en voorzienbare verliezen op projecten worden op dit saldo in mindering gebracht. Toerekening van het resultaat vindt plaats naar rato van de voortgang (mate van gerealiseerde kosten) van een project. Projecten met een debetsaldo zijn daarbij, na saldering met de ontvangen voorschotten, verwerkt onder de kortlopende vorderingen. Projecten met een negatief saldo zijn opgenomen onder de vooruit ontvangen bedragen onder de kortlopende schulden.

Eigen vermogen

Wageningen University maakt geen onderscheid tussen privaat vermogen en publiek vermogen.

- Algemene reserve
Deze reserve wordt gemuteerd voor het exploitatieresultaat van enig jaar waaraan geen specifieke bestemming wordt gegeven.
- Bestemde reserve
Binnen het eigen vermogen zijn op concernniveau twee bestemde reserves gevormd:
 - het innovatiefonds
 - reserve i.v.m. nog uit te voeren projecten

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, met uitzonderingen van personele voorzieningen op basis van RJ 271. Bij de berekening van de hoogte van de verplichtingen wordt rekening gehouden met toekomstige indexeringen en prijsverhogingen. Het bedrag waartegen de voorziening is opgenomen is de beste schatting van het bedrag dat noodzakelijk is om de betreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen.

Voorzieningen worden gevormd voor:

- in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan;
- het is waarschijnlijk dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is; en
- er kan een betrouwbare schatting worden gemaakt van de omvang van de verplichtingen.

Voorziening WW-verplichtingen

De voorziening voor WW -verplichtingen wordt getroffen ter dekking van per balansdatum bestaande WW-verplichtingen en voor de te verwachten toekomstige uitgaven in verband met reeds uitgestroomd personeel en personeel in dienst met een tijdelijk dienstverband.

Voorziening WGA/ZW-ERD

De voorziening voor WGA en ZW-flex verplichtingen (eigenrisicodragers per 1 januari 2015) wordt getroffen ter dekking van per balansdatum te verwachten verplichtingen.

Overige personele voorzieningen - gratificaties ambtsjubilea

De verwachte verplichting voor toekomstige jubilea-uitkeringen is op basis van historische gegevens berekend, de onttrekking op basis realisatie. De voorziening is contant gemaakt op basis van de voor Wageningen University geldende marktrente.

Overige personele voorzieningen - pensioenen

De pensioenvoorziening voor geheel Wageningen UR is (verplicht) ondergebracht bij het ABP. De pensioenopbouw vindt plaats op grond van het z.g. middelloonsysteem. Eventuele indexatie vindt plaats als de vereiste dekkinggraad van 104,2% wordt gehaald.

In het vierde kwartaal verbeterde de financiële situatie van ABP aanzienlijk. De actuele dekkinggraad steeg naar 96,6%. Dat niveau ligt ruim boven de kritische grens waarbij pensioenen verlaagd zouden worden, maar ook onder het niveau van de vereiste dekkinggraad. De verbetering van de financiële situatie is vooral te danken aan de renteontwikkeling in het vierde kwartaal. Door de rentestijging verminderden de verplichtingen met 25 miljard euro. Tevens werd een rendement van 9,5% over 2016 gehaald. ABP schat nu in dat het de komende 5 jaar het pensioen niet of nauwelijks kan verhogen. De kans dat ABP de pensioenen in 2018 of volgende jaren moet verlagen blijft aanwezig. Dat is aan de orde als eind 2017 de actuele dekkinggraad onder de kritische grens zakt, of als de beleidsdekkinggraad tot en met 2020 onder het vereiste niveau van 104,2% blijft.

Er bestaat geen verplichting om een tekort als gevolg van de beleidsdekkinggraad van het ABP aan te vullen. Daarom is geen voorziening opgenomen.

Voorziening reorganisatiekosten

Deze voorziening is bestemd om te verwachten kosten te dekken van op basis van genomen, en binnen de organisatie bekendgemaakte, besluiten die verband houden met lopende en voorgenomen reorganisaties.

Voorziening product-/contractrisico's

Deze voorziening dekt de te verwachten kosten van verlieslatende contracten, garantstellingen en claims voortvloeiende uit aan derden geleverde diensten en producten.

Langlopende schulden

Er is sprake van langlopende schulden indien de betreffende schuld blijft bestaan voor een periode van meer dan één jaar na datum van einde van het verslagjaar.

Kortlopende schulden

Er is sprake van kortlopende schulden indien de betreffende schuld blijft bestaan voor een periode korter dan één jaar na datum van einde van het verslagjaar.

Financiële instrumenten

Wageningen University maakt gebruik van afgeleide financiële instrumenten zoals renteswaps ter afdekking van de gelopen risico's betreffende de renteschommelingen. Dergelijke financiële instrumenten worden bij de eerste waardering gewaardeerd tegen de kostprijs. Ineffectieve renteswaps worden als er een negatief resultaat uit volgt als verlies getoond.

Wageningen University past kostprijs hedge accounting toe op basis van generieke documentatie. De resultaatbepaling is als volgt:

- Op elke balansdatum wordt bepaald of sprake is of is geweest van ineffectiviteit.
- Indien de kritische kenmerken van het hedge-instrument en van de afgedekte positie niet aan elkaar gelijk zijn of zijn geweest, is dit een indicatie dat de kostprijshedge een ineffectief deel bevat.
- Het eventuele ineffectieve deel wordt bepaald door middel van de dollar offset methode.
- Indien en voor zover de ineffectiviteit per balansdatum op cumulatieve basis in een verlies resulteert, wordt de ineffectiviteit verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Grondslagen voor de bepaling van baten en lasten

Algemeen

Als opbrengsten en kosten worden aangemerkt die baten en lasten die bedrijfseconomisch kunnen worden toegerekend aan het onderhavige verslagjaar of activiteit, ongeacht of zij tot ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar hebben geleid.

Opbrengsten worden verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn geleverd c.q. de diensten ten behoeve van opdrachtgevers zijn verricht. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar, worden in de jaarrekening verwerkt, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden

Rijksbijdrage en overige vergoedingen

De rijksbijdrage wordt als opbrengst verantwoord in het jaar waarin hij wordt ontvangen. Onderdelen van de rijksbijdrage die als specifieke toewijzing kunnen worden beschouwd worden ten gunste van het resultaat genomen voor zover er kosten voor de betreffende activiteit zijn gemaakt. De overige vergoedingen worden ten gunste van het resultaat gebracht in het jaar dat het project wordt uitgevoerd en de kosten worden gemaakt.

College- en cursusgelden

Onder de collegegelden worden de aan het verslagjaar toe te rekenen wettelijke collegegelden en instellingscollegegelden toegerekend. Onder de cursusgelden zijn de vergoedingen voor post-initiële cursussen verantwoord.

Baten werk in opdracht van derden

Onder de post 'Baten werk in opdracht van derden' worden de opbrengsten uit contractactiviteiten verantwoord. De baten worden berekend op basis van directe kosten inclusief een opslag voor indirecte kosten tot maximaal het door de financier te vergoeden tarief. Resultaten worden genomen naar rato van voortgang van het project. De baten werk in opdracht van derden worden onderverdeeld naar programmafinanciering (2^e geldstroom en doelsubsidies), cofinanciering en matching en topsectoren en bilaterale markt.

Vennootschapsbelasting

Wageningen University heeft geopteerd voor vrijstelling van VPB op grond van de onderwijsvrijstelling. Wageningen University voldoet aan de criteria die daarvoor in de wet zijn opgenomen.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht wordt de indirecte methode gehanteerd.

Stelselwijzigingen

Niet van toepassing.

Toelichting op de balans

(1) IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

	Ontwikkel- kosten	Licenties en software	Werk in uitvoering	Totaal
Boekwaarde 31-12-2015	0	1.418	4.061	5.479
Investerings	0	5.549	-4.049	1.500
Desinvesteringen	0	76	0	76
Afschrijvingen	0	509	0	509
Bijzondere waardeverminderingen	0	4.868	0	4.868
Boekwaarde 31-12-2016	0	1.514	12	1.526
Aanschaffingswaarde 31-12-2016	0	7.249	12	7.261
Cumulatieve afschrijvingen	0	867	0	867
Cumulatieve waardevermindering	0	4.868	0	4.868
Boekwaarde 31-12-2016	0	1.514	12	1.526

In 2016 is besloten om de investeringen in het studentinformatiesysteem SIS te beëindigen. De reeds gedane investeringen zijn volledig ten laste van het resultaat gebracht.

(2) MATERIËLE VASTE ACTIVA

	Terreinen	Gebouwen	Apparatuur en inventaris	Werk in en uitvoering	Buiten gebruik	Totaal
Boekwaarde 31-12-2015	17.890	161.260	33.674	42.804	17.937	273.565
Investerings	2.568	40.441	11.558	-39.743	0	14.824
Buiten gebruikstellingen	0	-5.211	0	0	5.211	0
Desinvesteringen	4.229	471	110	0	5.121	9.931
Afschrijvingen	735	9.412	11.061	0	0	21.208
Bijzondere waardeverminderingen	0	378	0	0	0	378
Boekwaarde 31-12-2016	15.494	186.229	34.061	3.061	18.027	256.872
Aanschaffingswaarde 31-12-2015	22.311	306.011	106.627	42.804	45.271	523.024
Aanschaffingen 2016	2.568	40.441	14.352	-39.743	0	17.618
Buiten gebruikstellingen	0	-67.562	0	0	67.562	0
Aanschafwaarde desinvesteringen 2016	4.277	2.864	1.443	0	10.267	18.851
Aanschafwaarde 31-12-2016	20.602	276.026	119.536	3.061	102.566	521.791
Cumulatieve afschrijvingen	5.108	74.745	85.388	0	83.111	248.352
Cumulatieve waardeverminderingen	0	15.052	87	0	1.428	16.567
Boekwaarde 31-12-2016	15.494	186.229	34.061	3.061	18.027	256.872
Desinvesteringen waarvan:						
- Aanschaffingsprijs	4.277	2.864	1.443	0	10.267	18.851
- Afschrijvingen	48	2.393	1.333	0	5.146	8.920
Totaal desinvesteringen	4.229	471	110	0	5.121	9.931

Wageningen University heeft in 2016 het strategisch nieuwbouwprogramma SNP, dat was gestart in 2002, afgerond. In 2016 is Helix, het nieuwe gebouw voor departement Agrotechnologie en voedingswetenschappen, als laatste onderdeel van het SNP, opgeleverd. Daarnaast is geïnvesteerd in een tweede sporthal.

Van de afschrijvingen ad € 21,7 mln. heeft € 9,4 mln. betrekking op reguliere afschrijving van gebouwen en infrastructuur en € 11,2 mln. op apparatuur en inventaris.

Wageningen UR heeft een verkoopovereenkomst inzake het complex Kortenoord met Bouwfonds MAB Ontwikkeling BV gesloten. Levering van de betreffende activa heeft plaatsgevonden. De definitieve verkoopprijs van het tweede deelplan is in 2016 vastgesteld. De definitieve verkoopprijs van de overige deelplannen zal worden vastgesteld n.a.v. de planontwikkeling van het gebied. Omdat Wageningen University nog als economische eigenaar van de activa kan worden beschouwd, zijn de activa met een boekwaarde van € 10,4 mln. nog in de balans opgenomen.

Het onroerend goed van Wageningen University is verzekerd voor € 350,8 mln. (peildatum 1-6-2016). De WOZ-waarde bedraagt € 195,3 mln. (peildatum 1-1-2015).

(3) FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	31-12-2016	31-12-2015
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	0	289
Overige deelnemingen	88	112
Ledenkapitaal	179	180
Totaal financiële vaste activa	267	581

Tabel 7 Uitsplitsing van de post deelnemingen in groepsmaatschappijen

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2015	Investerings/ desinvestering	Overige mutaties	Resultaat 2016	Boekwaarde 31-12-2016
Ceradis	271	0	0	-271	0
CAN-IT	18	-9	0	-9	0
Totaal	289	-9	0	-280	0

Tabel 8 Uitsplitsing van de post overige deelnemingen

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2015	Investerings/ desinvestering	Overige mutaties	Resultaat 2016	Boekwaarde 31-12-2016
Green Dino BV	5	0	0	0	5
Bio Product BV	40	0	-4	1	37
ICG	20	0	0	-20	0
Caribou Biosciences Inc.	39	0	0	0	39
Surfix BV	3	0	0	0	3
Overige deelnemingen	5	0	0	-1	4
Totaal	112	0	-4	-20	88

Tabel 9 Ledenkapitaal

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2015	Mutatie	Boekwaarde 31-12-2016
Friesland Campina	160	0	160
Avebe	5	0	5
Cosun	15	-1	14
Totaal	180	-1	179

(4) VOORRADEN

	31-12-2016	31-12-2015
Voorraden		
Handelsvoorraad	5	5
Levende have	63	47
Ge oogste landbouwproducten	0	10
Subtotaal Voorraden	68	62
Af: voorziening voor incourantheid	0	0
Totaal voorraden	68	62

(5) VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	31-12-2016	31-12-2015
Debiteuren	11.776	15.604
Af: voorziening voor mogelijk oninbare vorderingen	-435	-477
Totaal debiteuren	11.341	15.127
Kosten uitgevoerde werkzaamheden i.o.v. derden	291.334	302.842
Af: Gedeclareerde termijnen	281.379	299.371
Opdrachten van derden	9.955	3.471
Verwerkt onder de vooruit ontvangen bedragen	13.454	25.889
Af: verwachte verliezen	-2.217	-2.175
Nog te factureren projectkosten	21.192	27.185
Voorschotten	2.155	2.157
Te vorderen BTW	1.257	1.538
Vorderingen op gelieerde partijen	0	0
Vorderingen op studenten	2.054	2.561
Overlopende activa	10.872	6.934
Overig	595	538
Totaal voorschotten en overlopende activa	16.933	13.728
Totaal vorderingen en overlopende activa	49.466	56.040

Het saldo opdrachten van derden bestaat uit projecten met een positief saldo (de waarde van het verrichte werk is groter dan de gedeclareerde termijnen) en projecten met een negatief saldo (de waarde van de gedeclareerde termijnen overtreft de waarde van het verrichte werk). De projecten met een negatief saldo zijn verwerkt onder de kortlopende schulden.

(6) LIQUIDE MIDDELEN

	31-12-2016	31-12-2015
Kas	17	18
Bank (incl. kruisposten)	39.850	6.086
Deposito	5.000	33.508
Totaal liquide middelen	44.867	39.612

Van het saldo liquide middelen van € 44,9 mln. staat € 36,5 mln. vrij ter beschikking. Wageningen University beheert € 8,4 mln. aan projectgelden die gefaseerd doorgestort moeten worden aan contractpartners. Deze liquide middelen staan niet ter vrije beschikking aan Wageningen University.

(7) EIGEN VERMOGEN

	Algemene reserve	Bestemde reserve	Wettelijke reserve	Totaal
Stand 31-12-2015	144.506	8.204	963	153.673
Resultaatbestemming	-2.405	-98		-2.503
Overige mutaties	988	0	-963	25
Stand 31-12-2016	143.089	8.106	0	151.195

De bestemde reserve heeft betrekking op het innovatiefonds van € 3,9 mln. en de reserve in verband met nog af te ronden projecten van € 4,2 mln. Aan deze laatste reserve is in 2016 € 0,1 mln. onttrokken.

(8) EGALISATIEREKENING

	Stand 31-12-2015	Toename schuld	Afname Schuld	Stand 31-12-2016
Egalisatierekening	8.488	842	2.223	7.107
Totaal egalisatierekening	8.488	842	2.223	7.107

Ontvangen investeringssubsidies worden in de egalisatierekening opgenomen. Deze vallen vrij gedurende de economische levensduur van het actief. De vrijgevallen subsidie wordt in de baten opgenomen onder de subsidies. De toename betreft ontvangen investeringssubsidies door CAT-Agrofood.

(9) VOORZIENINGEN

	Stand 31-12-2015	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Stand 31-12-2016
WW-verplichtingen	9.066	1.981	2.372	288	8.387
WGA en ZW eigen risico	799	213	235	272	505
Overige personele voorzieningen	3.335	319	545	542	2.567
Reorganisatiekosten	2.748	449	819	163	2.215
Product-/contractrisico's	0	0	0	0	0
Overige materiële voorzieningen	4.246	5.294	1.023	127	8.390
Totaal voorzieningen	20.194	8.256	4.994	1.392	22.064

Tabel 10 Specificatie van de looptijd van de voorzieningen

	31-12-2016	31-12-2015
Kortlopend (vervallend uiterlijk binnen 1 jaar)	14.370	11.370
Langlopend (vervallend tussen 1 en 5 jaar)	3.821	5.199
Langlopend (vervallend na 5 jaar)	3.873	3.625
Totaal voorzieningen	22.064	20.194

De voorziening voor WW-verplichtingen is getroffen ter dekking van op balansdatum bestaande WW-verplichtingen en voor de te verwachten toekomstige uitgaven in verband met reeds uitgestroomd personeel en personeel in dienst met een tijdelijk dienstverband. In 2016 is een dotatie gedaan ad € 2,0 mln. en een vrijval geboekt van € 0,3 mln.

De voorziening voor WGA en ZW-verplichtingen wordt getroffen ter dekking van te verwachten toekomstige WGA- en ZW-uitkeringen. Wageningen University heeft in 2009 geopteerd voor het eigen risicodragerschap voor de WGA en in 2015 voor ZW-uitkeringen. Voor de lopende uitkeringen is een voorziening getroffen van € 0,5 mln.

Onder de overige personele voorziening is de voorziening opgenomen voor toekomstige verplichtingen voor gratificaties ambtsjubilea.

De voorziening reorganisatiekosten wordt getroffen voor te verwachten uitgaven in verband met getroffen reorganisaties.

De product- en contractrisico's alsmede de overige materiele voorzieningen betreffen onder meer claims die door derden aan Wageningen University zijn geadresseerd.

Onder de overige materiële voorzieningen zijn onder meer voorzieningen opgenomen in verband met lopende onderzoeken door de belastingdienst naar de juiste toepassing van fiscale wetgeving met betrekking tot de BTW.

(10) LANGLOPENDE SCHULDEN

	Stand 31-12-2015	Toename Schuld	Afname schuld	Stand 31-12-2016
ABN-AMRO	17.000	0	17.000	0
Rabobank Vallei en Rijn	8	0	8	0
Totaal langlopende schulden	17.008	0	17.008	0

Tabel 11 Aanvullende informatie met betrekking tot de overige langlopende schulden

	Lening	Rente (%)	Looptijd in jaren	Cumulatieve aflossing	Langlopend	Kortlopend
ABN	10.000	1 mnd. Euribor + 0,5	3	0	0	10.000
Totaal	10.000			0	0	10.000

De langlopende lening wordt op 2 januari 2017 afgelost. Het openstaande bedrag is verwerkt onder de kortlopende schulden.

(11) KORTLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2016	31-12-2015
Vooruit ontvangen van derden	103.047	103.691
Schulden leveranciers	11.954	11.133
Schulden kredietmaatschappijen	10.000	230
Te betalen belastingen	10.143	10.956
Te betalen pensioenpremies	1.897	2.108
Schulden aan gelieerde partijen	3.339	13.713
Nog te besteden doelsubsidies EZ	7.030	8.875
Overlopende passiva	6.442	6.789
Overig	18.848	18.481
Totaal kortlopende schulden	172.700	175.976

Onder de vooruit ontvangen bedragen van derden zijn onder andere projectvoorschotten (€ 75 mln.), vooruitbetaalde collegegelden van studenten (€ 23,8 mln.) en ontvangen beurzen (€ 4,7 mln.) opgenomen.

De schuld aan gelieerde partijen betreft een schuld aan stichting WR.

Onder de overige schulden zijn onder andere het per balansdatum aan het personeel verschuldigde vakantiegeld (€ 5,0 mln.) en de schuld wegens nog op te nemen verlofdagen (€ 12,0 mln.) opgenomen.

De af te dragen loonheffing en sociale lasten (€ 8,8 mln.) zijn verwerkt onder de te betalen belastingen.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN EN RECHTEN (GECONSOLIDEERD)**Tabel 12** Aangegane verplichtingen op het gebied van huur, operational lease e.d. (* € 1.000)

	Totaal	Vervallend binnen 1 jaar	Vervallend tussen 1 en 5 jaar	Vervallend na 5 jaar
Investerings	1.238	1.238	0	0
Electra	5.595	1.767	3.828	0
Gas	3.690	1.124	2.566	0
Onderhoudscontracten	1.382	1.382	0	0
Verzekeringen	229	153	76	0
Leaseverplichtingen	86	40	46	0
Huur	0	0	0	0
Totaal	12.220	5.704	6.516	0

Wageningen University heeft een aantal overeenkomsten afgesloten waarin rechten of plichten met betrekking tot de levering van vastgoed zijn vastgelegd. Boekwinsten op deze leveringen zijn niet verwerkt in de jaarrekening.

In het kader van het Strategisch Nieuwbouwplan heeft Wageningen University bankgaranties van derden ontvangen voor een totaalbedrag van € 0,8 mln.

De afgesloten rente-instrumenten zijn weergegeven in tabel 13.

Tabel 13 Rente-instrumenten Wageningen University (bedragen * 1,0 mln.)

	Volume	Ingangsdatum	Einddatum
Interest rente swap	10,0	3-1-2005	2-1-2017

De waarde van de swaps per 31-12-2016 is € - 0,25 mln. De swaps zijn bestemd om de renterisico's op de langlopende lening van € 10 mln. af te dekken. Deze waarde is gelijk aan de nog te betalen rente per 3-1-2017 en is als schuld in de balans verwerkt. Na afwikkeling van de rentebetaling op 3-1-2017 zijn er geen rente-instrumenten meer aanwezig.

Wageningen University participeert direct of via Wageningen Universiteit Holding BV in de volgende organisaties.

Tabel 14 Deelnemingen en participaties

	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-2016	Resultaat 2016	Art 2:403 BW	Deelname 2016 (%)	Consolidatie (%)
Wageningen Universiteit Holding BV	Wageningen	4	-419	-299	J	100	100
Ceradis BV	Wageningen	4	0		N	7	0
Bio Product BV	Wageningen	4	897	268	N	5	0
Green Dino BV ²⁾	Wageningen	4	47		N	11	0
Surfix BV ¹⁾	Wageningen	4	28		N	13	0
KLV Professional Match BV	Wageningen	4			N	5	0
Caribou Biosciences Inc.	Delaware	4			N	1	0
Stichting AMS	Amsterdam	2			N	50	0
Stichting ISRIC	Wageningen	2	687	173	N		100
Stichting Restaurant van de Toekomst	Wageningen	2	31	58	N		100
Stichting Expat Center	Wageningen	2	42	-17	N		100

¹⁾ Eigen vermogen en resultaat 2014

²⁾ Eigen vermogen en resultaat 2013

De jaarrekeningen van Wageningen Universiteit Holding BV, Stichting ISRIC, Stichting Restaurant van de Toekomst en Stichting Expat Center zijn geconsolideerd in deze jaarrekening.

Wageningen University neemt op grond van haar taken deel in een aantal stichtingen en levert bij deze stichtingen een of meer bestuursleden of is op andere wijze betrokken bij deze stichting. Consolidatie van de stichtingen die voldoen aan de criteria voor aanmerkelijk belang zou geen materiële invloed hebben op het resultaat en het balanstotaal van Wageningen University hebben gehad.

Daarnaast vormt Wageningen University samen met stichting Wageningen Research het samenwerkingsverband Wageningen UR. In het kader van dit samenwerkingsverband zijn de centrale stafafdelingen en het facilitair bedrijf samengevoegd. De kosten van deze onderdelen worden naar rato van het gebruik doorbelast aan de deelnemers van Wageningen UR.

Toelichting op de winst- en verliesrekening

(12) BATEN

	2016	2015
Basisfinanciering		
Rijksbijdrage EZ	182.054	173.497
Rijksbijdrage OCW	305	177
Collegegelden (wettelijk)	17.089	15.683
Collegegelden (instelling)	15.231	12.525
Totaal basisfinanciering	214.679	201.882
Tweede geldstroom en doelsubsidies		
NWO - tweede geldstroom	26.474	23.707
Doelsubsidies EZ	1.551	2.716
Doelsubsidies OCW	265	391
Totaal programmafinanciering	28.290	26.814
Cofinanciering en subsidiemarkt		
Onderzoeksstimuleringsfondsen	3.143	3.974
EU - subsidieprogramma's	15.798	16.567
Totaal cofinanciering en subsidiemarkt	18.941	20.541
Topsectoren		
Topsectoren EZ	237	318
Topsectoren onderzoekstimuleringsfondsen	1.070	878
Topsectoren CRO	2	6
Totaal topsectoren	1.309	1.202
Contractresearch		
Contractresearch EZ	768	1.799
Contractresearch Productschappen	1.129	1.276
Contractresearch Overige publieke organisaties	15.227	15.135
Contractresearch Bedrijfsleven	15.114	18.362
Contractresearch Charitatieve organisaties	2.770	2.277
Contractresearch Wageningen Research	4.819	5.656
Totaal bilaterale markt	39.827	44.505
Nevenactiviteiten		
Verkopen	1.713	1.893
Opbrengst octrooien en licenties	115	161
Analyses en adviezen	1.768	2.023
Cursussen	2.755	2.557
Facilitaire diensten	4.027	6.458
Verhuuropbrengsten extern	5.350	4.762
Subsidies	2.259	2.311
Totaal Nevenactiviteiten	17.987	20.165
Overige baten		
Verhuuropbrengsten CAT-Agrofood	1.293	0
Verkoop vaste activa	3.706	26
Overige baten	5.023	5.839
Totaal Overige baten	10.022	5.865
Totaal baten	331.055	320.974

De rijksbijdrage EZ is in 2016 ten opzichte van 2015 met € 8,6 mln. gestegen. Tot een verhoging van de rijksbijdrage hebben geleid het toekennen van de middelen die voortkomen uit de prestatieafspraken met het ministerie van EZ (€ 0,2 mln.), het structureel opnemen van de middelen voor sectorplan Natuur- en Scheikunde in de rijksbijdrage (€ 0,2 mln.), extra middelen voor het NAHI (€ 0,1 mln.), loonbijstelling (€ 3,0 mln.), een stijging van de middelen gemoeid met de variabele bekostigingsparameters ingeschrevenen/graden/promoties (€ 6,3 mln.) en een verlaging van de afbuffering (€ 0,8 mln.) Tot een verlaging van de rijksbijdrage hebben geleid kortingen die gemoeid zijn met diverse taakstellingen uit regeerakkoorden (totaal € -2,0 mln.). De totale afbuffering bedraagt in 2016 € -8,7 mln.

De collegegelden zijn ten opzichte van 2015 toegenomen als gevolg van de stijging van het aantal studenten.

De overige subsidies EZ (doelsubsidies) zijn ten opzichte van 2015 licht gedaald. Een specificatie van de besteding is opgenomen in bijlage 3.

De tweede geldstroom is in 2016 met 11% gestegen tot € 26,5 mln. De baten uit de derde geldstroom zijn gedaald met 9% tot € 60,1 mln. Deze baten bestaan uit de matching en cofinancieringsprojecten, waaronder EU, die met 8% is gedaald tot € 18,9 mln. en uit het contractonderzoek, dat met 13% is gedaald tot € 39,8 mln. De omzet daalt bij de departementen Agrotechnologie en Voedingwetenschappen (ATV) en Maatschappijwetenschappen.

(13) Personele kosten

	2016	2015
Personele kosten		
Kosten vast personeel	124.710	120.047
Kosten tijdelijk personeel	54.898	57.122
Uitzendkrachten en ingehuurd personeel	8.582	6.936
Overige personeelskosten	6.972	6.181
Dotatie voorziening WW-verplichtingen	1.694	2.975
Dotatie voorziening WAO	-59	412
Dotatie overige personele voorzieningen	-223	782
Totaal personele kosten	196.574	194.455

De directe personeelskosten van tijdelijk en vast personeel zijn gestegen met € 2,4 mln. Deze stijging wordt geheel veroorzaakt door de stijging van de gemiddelde salariskosten per fte.

Personeel met een arbeidscontract voor onbepaalde tijd is opgenomen onder vast personeel. Onder tijdelijk personeel wordt personeel met een arbeidscontract voor bepaalde tijd weergegeven.

Het gemiddeld aantal medewerkers exclusief stagiair(e)s bedroeg in het verslag jaar 2.654 (2015: 2.659). In de personele kosten is voor sociale lasten € 16,6 mln. (2015: € 15,6 mln.) begrepen en voor pensioenpremies € 17,8 mln. (2015: € 18,1 mln.).

Het aandeel van Wageningen University in de beloning van de Raad van Bestuur bedroeg in het verslagjaar € 0,3 mln. (2015: € 0,3 mln.). Dit is inclusief pensioen- en soortgelijke verplichtingen. Onder de post kosten vast personeel is € 57.000 (2015: € 37.000) begrepen voor beloningen aan de leden van de Raad van Toezicht. In bijlage 5 is het beloningsoverzicht conform de WNT opgenomen.

(14) Afschrijvingen

	2016	2015
Afschrijvingen		
Afschrijvingen (im)materiële vaste activa	21.717	20.415
Bijzondere waardeveranderingen (im)materiële vaste activa	5.245	0
Totaal afschrijvingen	26.962	20.415

(15) Huisvestingskosten

	2016	2015
Huisvestingskosten		
Huren	11.017	10.771
Verzekering	385	355
Onderhoud	4.549	4.762
Energie en water	3.804	3.771
Schoonmaakkosten	3.033	2.770
Heffingen	1.770	1.513
Overige huisvestingskosten	1.849	3.623
Totaal huisvestingskosten	26.407	27.565

De daling van de overige huisvestingskosten in 2016 wordt veroorzaakt door extra uitgaven die in 2015 gemaakt moesten worden in verband met de onvoldoende werking van de luchtbehandelingsinstallaties in het nieuwe Helixgebouw.

(16) Algemene kosten

	2016	2015
Algemene kosten		
Overige apparatuurkosten	8.325	7.064
Overige algemene kosten	26.947	26.730
Dotatie voorzieningen:		
Reorganisatiekosten	285	240
Product- / contractrisico's	0	0
Voorziening overig	5.167	2.597
Totaal dotatie algemene voorzieningen	5.452	2.837
Totaal algemene kosten	40.724	36.631

Onder overige algemene kosten van € 26,9 mln. zijn begrepen de bureaunkosten inclusief telefoon, porti en kopieerkosten (€ 2,9 mln.), boeken en abonnementen (€ 4,4 mln.), reis- en verblijfkosten (€ 7,7 mln.), lease- en huurauto's (€ 0,7 mln.), Representatie, PR en studentenwerving (€ 1,6 mln.), catering (€ 1,7 mln.), niet terug te vorderen BTW (€ 6,4 mln.) en overige kosten (€ 1,5 mln.).

Verder zijn onder de overige algemene kosten de volgende accountantskosten opgenomen:

- A. Controle jaarrekeningen € 103.000
- B. Overige controlewerkzaamheden € 207.000
- C. Advieswerkzaamheden fiscaal € 150.000

(17) Specifieke kosten

	2016	2015
Specifieke kosten		
Specifieke kosten	16.443	14.356
Diensten door derden	18.514	21.648
Bijdragen en subsidies	6.927	7.121
Totaal specifieke kosten	41.884	43.125

(18) Financiële baten en lasten

	2016	2015
Financiële baten en lasten		
Financiële baten	63	600
Financiële lasten	-771	-1.100
Totaal financiële baten en lasten	-708	-500

Onder de financiële baten zijn de ontvangen rentebaten op in het verslagjaar aanwezige banktegoeden weergegeven. De financiële lasten hebben betrekking op de langlopende lening van de ABN AMRO.

(19) Resultaat uit deelnemingen

	2016	2015
Resultaat uit deelnemingen		
CAN-IT	-9	-87
Caribou Biosciences Inc.	0	39
Ceradis BV	-271	0
Overige deelnemingen	-19	19
Totaal resultaat uit deelnemingen	-299	-29

Het resultaat uit deelnemingen betreft het resultaat van tegen nettovermogenswaarde en tegen verkrijgingprijs gewaardeerde deelnemingen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum, die leiden tot aanpassing van of vermelding in de jaarrekening.

Verwerking van het resultaat

In de WHW en het Bestuurs- en beheersreglement van Wageningen University is geen regeling omtrent de bestemming van het resultaat opgenomen. Het College van Bestuur heeft besloten om het resultaat conform tabel 15 te onttrekken aan het eigen vermogen.

Tabel 15 Verwerking van het resultaat (€ 1.000)

	2016
Algemene reserve	-2.618
Bestemmingsreserve nog af te ronden projecten	-98
Totaal eigen vermogen	-2.716

Enkelvoudige balans

Na bestemming van het netto resultaat

	31-12-2016	31-12-2015
ACTIVA		
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa	1.526	5.479
Materiële vaste activa	256.640	273.300
(20) Financiële vaste activa	-236	64
Totaal vaste activa	257.930	278.843
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden	68	62
Vorderingen en overlopende activa	53.408	56.292
Liquide middelen	44.327	39.127
Totaal vlottende activa	97.803	95.481
TOTAAL ACTIVA	355.733	374.324
PASSIVA		
EIGEN VERMOGEN	150.435	153.151
EGALISATIEREKENING	7.107	8.488
VOORZIENINGEN	21.930	19.935
LANGLOPENDE SCHULDEN	0	17.000
KORTLOPENDE SCHULDEN	176.261	175.750
TOTAAL PASSIVA	355.733	374.324

In de enkelvoudige balans zijn de gegevens van Stichting ISRIC, Stichting Restaurant van de Toekomst en Stichting Expat Center niet opgenomen. Voorts is WU Holding BV niet opgenomen. In deze balans zijn de vorderingen van Wageningen University op Stichting ISRIC en WU Holding BV opgenomen. Het eigen vermogen wijkt ten opzichte van de geconsolideerde balans € 760.000 af; dit betreft het eigen vermogen van Stichting ISRIC (€ 687.000), Stichting Restaurant van de Toekomst (€ 31.000) en Stichting Expat Center (€ 42.000). De niet uit de balans blijkende verplichtingen zijn gelijk aan die in de geconsolideerde jaarrekening.

Enkelvoudige winst- en verliesrekening

	2016	2015
BATEN		
Basisfinanciering (Rijksbijdrage en collegegelden)	213.320	200.562
Programmafinanciering en tweede geldstroom	28.288	26.814
Cofinanciering en matchingsmarkt	18.803	20.396
Topsectoren en bilaterale markt	40.739	45.285
Nevenactiviteiten	17.986	20.145
Overige baten	9.849	5.603
Totaal baten	328.985	318.805
LASTEN		
Personele kosten	195.091	193.217
Algemene kosten	93.893	84.063
Specifieke kosten	41.692	42.810
Totaal lasten	330.676	320.090
BEDRIJFSRESULTAAT	-1.691	-1.285
Financiële baten en lasten	-726	-484
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING VOOR BELASTINGEN	-2.417	-1.769
Belastingen uit gewone bedrijfsuitoefening	0	0
Resultaat uit deelnemingen	-299	-29
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING NA BELASTINGEN	-2.716	-1.798
Aandeel van derden	0	0
Buitengewone baten en lasten	0	0
NETTO RESULTAAT	-2.716	-1.798

In de basisfinanciering is de Rijksbijdrage EZ ad € 181,0 mln. opgenomen. Dit is exclusief de door Stichting ISRIC verantwoorde Rijksbijdrage ad € 1,4 mln. Het resultaat van WU Holding BV is € -299.000, dat van Stichting ISRIC bedraagt € 173.000, het resultaat van Stichting Restaurant van de Toekomst bedraagt in 2016 € 57.500. Stichting Expat Center heeft een resultaat van € -17.000 behaald.

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Omdat de afwijkingen van de financiële cijfers van de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening van Wageningen University per 31 december 2016 relatief klein zijn, wordt voor de toelichting op de enkelvoudige balans en winst- en verliesrekening verwezen naar de toelichting van de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening.

(21) Financiële vaste activa

	31-12-2016	31-12-2015
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	-419	-120
Ledenkapitaal	179	180
Overige deelnemingen	4	4
Totaal financiële vaste activa	-236	64

De deelneming groepsmaatschappijen betreft de deelneming in WU-Holding BV.

Overige gegevens

Statutaire regels bestemming resultaat

In de WHW en het Bestuurs- en beheersreglement van Wageningen University is geen regeling omtrent de bestemming van het resultaat opgenomen.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de Raad van Toezicht van Wageningen University

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Wageningen University te Wageningen gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Wageningen University op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2016;
- de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2016; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van Wageningen University, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de getrouwheid van de jaarrekening als geheel bepaald op € 6.621.100. Deze materialiteit is gebaseerd op 2,0% van de totale baten. De materialiteit voor de financiële rechtmatigheid is bepaald op € 9.931.000. Deze materialiteit is gebaseerd op 3% van de totale publieke middelen, zoals voorgeschreven in paragraaf 2.1.3

Materialiteitstabel van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016. In deze paragraaf van het accountantsprotocol is tevens een aantal specifieke controle- en rapportagetoleranties opgenomen, die wij hebben toegepast.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2016.

Wij zijn met de raad van toezicht overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 331.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen, die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

Wageningen University staat aan het hoofd van een groep van organisaties. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de jaarrekening van Wageningen University.

De groepscontrole heeft zich met name gericht op de significante onderdelen Wageningen Universiteit Holding BV, Stichting ISRIC en Stichting Restaurant van de Toekomst. Deze onderdelen zijn significant op basis van de omvang van de activiteiten en de hieruit voortvloeiende financiële transacties. Bij deze onderdelen hebben wij zelf controlewerkzaamheden uitgevoerd. Wij hebben geen gebruik gemaakt van andere accountants bij de controle van de geconsolideerde jaarrekening van Wageningen University. Voor de overige in de consolidatie begrepen groepsonderdelen hebben wij beoordelingswerkzaamheden of specifieke controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps)onderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten hebben wij met de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Omschrijving kernpunt	Onze controleaanpak
<p><i>Waardering materiële vaste activa</i> De toelichtingen op de materiële vaste activa zijn opgenomen op pagina 12, 13, 17 en 18 van de jaarrekening van Wageningen University.</p>	<p>De post materiële vaste activa is met € 257 miljoen ofwel 73% van het balanstotaal ultimo 2016 een significante post.</p>
<p>Waardering van materiële vaste activa vindt plaats tegen historische kostprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen of lagere marktwaarde. Door Wageningen University wordt jaarlijks beoordeeld of er indicaties zijn voor duurzame waardeverminderingen die noodzaken tot het uitvoeren van een impairment test. Mede door de mate van subjectiviteit bij het onderkennen van indicaties voor duurzame waardeverminderingen en het gebruik van schattingen bij een impairment test vormt de waardering van de materiële vaste activa een belangrijk aandachtspunt in onze controle.</p>	<p>Wij hebben onze controlewerkzaamheden onder meer gericht op de juiste en volledige inschatting van het bestaan van indicaties voor duurzame waardeverminderingen. Bij Wageningen University zijn geen indicaties voor een duurzame waardevermindering geïdentificeerd die van materiële invloed zijn op de jaarrekening.</p> <p>Wij hebben vastgesteld of de toelichting aan de relevante verslaggevingsstandaarden voldoet.</p>
<p><i>Waardering voorzieningen</i> De toelichtingen op de voorzieningen en gehanteerde uitgangspunten zijn opgenomen op pagina 14, 15, 20 en 21 van de jaarrekening van Wageningen University.</p>	<p>De voorziening voor wachtgeldverplichtingen en reorganisatiekosten en de overige voorzieningen bedragen ultimo 2016 gezamenlijk € 22 miljoen, ofwel 6% van het balanstotaal en zijn daarmee materiële posten in de jaarrekening.</p>
<p>Bij het bepalen van de hoogte van de voorzieningen baseert de raad van bestuur van Wageningen University zich in belangrijke mate op schattingen en veronderstellingen. Het gebruik van schattingsposten en de toelichting in de jaarrekening op de gehanteerde uitgangspunten en veronderstellingen vormt een belangrijk aandachtspunt in de controle.</p>	<p>De onderbouwing van gehanteerde uitgangspunten en veronderstellingen, inclusief gehanteerde disconteringsvoet, de aansluiting van brongegevens en het vaststellen van de betrouwbaarheid van brongegevens vormde onderdeel van onze werkzaamheden, alsmede de consistentie van de gehanteerde uitgangspunten en veronderstellingen in vergelijking tot voorgaande verslagperioden.</p> <p>Wij hebben vastgesteld of de toelichting aan de relevante verslaggevingsstandaarden voldoet.</p>
<p><i>Waardering onderhanden projecten</i> De toelichtingen op de onderhanden projecten zijn opgenomen op pagina 14 en 19 van de jaarrekening van Wageningen University.</p>	<p>Het saldo van de geactiveerde kosten en gedeclareerde termijnen bedraagt ultimo 2016 € 10 miljoen (kosten € 291 miljoen, gedeclareerde termijnen € 281 miljoen) en is opgenomen onder de vorderingen en de kortlopende schulden.</p>
<p>Wageningen University is in belangrijke mate afhankelijk van opbrengsten uit hoofde van 2e en 3e geldstroomactiviteiten. De waardering van de onderhanden projecten voor derden vindt plaats tegen de kosten van direct materiaalgebruik en arbeid, inclusief een opslag voor indirecte kosten. Gedeclareerde termijnen en voorzienbare verliezen op projecten worden op dit saldo in mindering gebracht. Toerekening van het resultaat vindt plaats</p>	<p>Onze werkzaamheden zijn onder meer gericht op het beoordelen van de juistheid van de verantwoorde projectkosten op basis van de subsidieregelingen en gehanteerde methoden voor kostenallocatie, het toetsen van de voortgang van de projecten in combinatie met het verantwoorden van opbrengsten en het beoordelen van de toereikendheid van de voorziening voor</p>

Omschrijving kernpunt	Onze controleaanpak
naar rato van de voortgang (mate van gerealiseerde kosten) van een project. Gezien de omvang, complexiteit en diversiteit van subsidieregelingen vormt de waardering van onderhanden projecten een belangrijk aandachtspunt in onze controle.	voorzienbare verliezen of specifiek onderkende projectrisico's. Wij hebben vastgesteld of de toelichting aan de relevante verslaggevingsstandaarden voldoet.

Benoeming

Ernst & Young Accountants LLP is door de raad van toezicht op 9 april 2014 na een Europese aanbestedingsprocedure opnieuw benoemd als accountant van Wageningen University en vanaf de controle van het boekjaar 2010 tot op heden de externe accountant.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de bijlagen bij het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden

waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Arnhem, 7 juni 2017

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. F. de Bruijn RA

Bijlage 1 Helderheidsaspecten

Uitbesteding een of meer delen onderwijsprogramma('s) CROHO-opleidingen aan een private organisatie (+ kosten)

Aan Wageningen University vindt geen uitbesteding van werkzaamheden plaats in de hierboven bedoelde zin. Waar voor het verzorgen van onderwijs expertise van elders wordt ingehuurd (bijvoorbeeld als gevolg van eerdere operaties 'taakverdeling & concentratie'), gebeurt dat bij zusterinstellingen voor hoger onderwijs en niet bij private instellingen.

Maatwerktraject voor bedrijven / organisaties

Wageningen University verzorgt geen maatwerktrajecten voor bedrijven en / of organisaties in de vorm van CROHO-opleidingen die leiden tot een diploma. Onder de paraplu van Wageningen UR wordt maatwerk in de vorm van postinitiële cursussen geleverd door het Centre for Development and Innovation (CDI) en Wageningen Academy (WA).

Uitwisselingsovereenkomsten

Wageningen University heeft uitwisselingsovereenkomsten met 171 instellingen. Het totaal aantal inkomende studenten is 346, het totaal aan uitgaande studenten is 543.

Aanwending rijksbijdrage voor private activiteiten

Wageningen University besteedt een klein deel van de rijksbijdrage aan de volgende private activiteiten:

- post-initieel onderwijs in verband met opzetten van nieuwe opleidingen en overdracht van kennis aan de maatschappij;
- studentenvoorzieningen, zoals sportvoorzieningen en vormingsactiviteiten;
- studentenhuysvesting voor buitenlandse MSc-studenten. Hoewel studentenhuysvesting niet tot de primaire taken van de universiteit behoort, heeft de acute huysvestingsnood de Raad van Bestuur in 2009 doen besluiten te investeren in tijdelijke huysvesting voor buitenlandse studenten. De Raad van Toezicht heeft hiermee ingestemd, gezien de uitzonderlijke situatie op de Wageningse (studenten-)woningmarkt. De woonruimte wordt tegen marktconforme tarieven doorberekend aan de huurders. Het streven is deze investeringen kostendekkend te exploiteren. In 2016 zijn geen nieuwe investeringen gedaan. Wel is een van de locaties, Berinchem, in 2016 verkocht.

Wageningen University heeft in 2016 geen investeringen in spin-outs gedaan.

Bijlage 2 Personele bezetting (fte)

Tabel 16 Gemiddelde bezetting

	2016	2015
FACULTEIT		
Wetenschappelijk personeel:		
Hoogleraar	100,7	102,2
Universitair hoofddocent	193,9	172,1
Universitair docent	253,4	272,0
Onderzoekers	290,1	285,5
Docenten en overig WP	75,2	64,8
Assistent in opleiding	623,0	636,6
TOTAAL WETENSCHAPPELIJK PERSONEEL	1.536,3	1.533,2
Ondersteunend en beheerpersoneel:		
Schaal 13 en hoger	8,4	9,4
Schaal 9 t/m 12	205,6	207,0
Lager dan schaal 9	309,0	318,0
TOTAAL ONDERSTEUNEND EN BEHEERPERSONEEL	523,0	534,4
TOTAAL FACULTEIT	2.059,3	2.067,6
ALGEMENE DIENST		
Schaal 13 en hoger	43,2	45,8
Schaal 9 t/m 12	228,3	226,4
Lager dan schaal 9	192,2	206,1
TOTAAL ALGEMENE DIENST	463,7	478,3
TOTAAL Medewerkers met Wageningen University contract	2.523,0	2.545,9
Doorbelaste medewerkers met Stichting Wageningen Research contract	131,0	113,1
Totaal personele bezetting	2.654,0	2.659,0

Bijlage 3 Overzicht G: Doelsubsidies en overlopende passiva EZ

Tabel 17 Doelsubsidies en overlopende passiva EZ

Projectomschrijving	Verplichting / beschikking	Datum	Toege- wezen bedrag	Saldo	Ontvangen	Ontvangen	Besteding	Besteding	Saldo
				31-12-2015	2016	t/m 2016	2016	t/m 2016	31-12-2016
G2-A Doelsubsidies aflopend per 31-12-2016									
Kwaliteitsimpuls WU 2009-2013	1300003596	13/11/2009	1.925.000	431.015	0	1.925.000	0	1.493.985	431.015
Groen Kennisnet 2014	1300017248	01/05/2014	2.552.660	0	0	2.552.660	0	2.552.660	0
MOOC, Foodsafety (OCW)	OND/ODB-15/12811 U	01/05/2015	50.000	150	10.000	50.000	10.538	50.388	-388
MOOC, Foodsystems (OCW)	OND/ODB-2015/12812 U	01/05/2015	40.000	424	8.000	40.000	13.313	44.889	-4.889
Begeleiding startende leraren 2014 (OCW)	804A0-46197	18/12/2013	466.000	146.303	0	466.000	146.303	466.000	0
Totaal doelsubsidies aflopend per 31-12-2016			5.033.660	577.892	18.000	5.033.660	170.154	4.607.922	425.738
G2-B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar									
Centre for Biobased Economy ¹⁾	1300006644	15/12/2010	5.000.000	1.334.879	0	4.931.036	1.135.949	4.192.106	738.930
Begeleiding startende leraren 2015 (OCW)	2015/2/114819	18/12/2015	304.000	304.000	0	304.000	94.622	94.622	209.378
Begeleiding startende leraren 2016 (OCW)	786206-1	17/11/2016	218.000	0	218.000	218.000	0	0	218.000
Dierenwelzijn	1300018191	09/09/2015	50.000	39.640	0	50.000	0	10.360	39.640
Groen Kennisnet 2015	DGA-AK/14182026	30/01/2015	3.275.000	2.516.510	0	3.275.000	808.216	1.566.706	1.708.294
PhD-Fytosanitair	1300023185	20/09/2016	599.793	0	62.478	62.478	0	0	62.478
Open en Online (OCW)	866998	04/04/2016	61.625	0	49.300	49.300	0	0	49.300
Totaal doorlopende tot in een volgend verslagjaar			9.508.418	4.195.029	329.778	8.889.814	2.038.787	5.863.794	3.026.020
Overlopende passiva Rijksbijdragebrief									
Praktijkleren			2.788.000	1.843.049	0	2.788.000	158.515	1.103.466	1.684.534
Praktijkleren en groene plus			738.040	585.243	0	738.040	0	152.797	585.243
Sectorplan Natuur- en Scheikunde 2015			195.000	195.000	0	195.000	195.000	195.000	0
WURKS 2014			746.544	703.651	0	746.544	153.418	196.311	550.233
WURKS 2015			755.275	755.275	0	755.275	0	0	755.275
Totaal overlopende passiva Rijksbijdragebrief			5.222.859	4.082.218	0	5.222.859	506.933	1.647.574	3.575.285
Besteding G2-A en G2-B en overlopende passiva			19.764.937	8.855.139	347.778	19.146.333	2.715.874	12.119.290	7.027.043

1) Zie tabel 19 voor een specificatie van de subsidie voor het Center for Biobased Economy.

Tabel 18 Aansluiting besteding met jaarrekening

	Jaarrekening 2016
Rijksbijdragebrief EZ	182.865.044
Reeds in 2015 in de jaarrekening opgenomen: nog te ontvangen Loonruimteakkoord 2015	-811.000
Verantwoord onder rijksbijdrage EZ	182.054.044
Besteding doelsubsidies EZ door Wageningen University	1.551.098
Besteding doelsubsidies OCW door Wageningen University	264.776
Aan derden doorbetaalde subsidies voor Center for Biobased Economy	900.000
Totaal besteding	2.715.874

Tabel 19 Centre for Biobased Economy

Deelnemer	Toege- wezen bedrag	Ontvangen t/m 2015	Ontvangen 2016	Ontvangen t/m 2016	Besteding 2016	Besteding t/m 2016	Saldo 31-12-2016	Verantwoorde besteding in het G-overzicht
Wageningen University, onverdeelde middelen		1.271.851	-610.000	661.851			661.851	0
Wageningen University, ATV	1.242.000	987.500	250.000	1.237.500	235.949	1.160.421	77.079	1.160.421
Hogeschool Van Hall Larenstein	971.000	355.717	300.000	655.717	nvt ¹⁾	nvt ¹⁾	nvt ¹⁾	655.717
HAS Hogeschool	1.076.000	625.200	300.000	925.200	nvt ¹⁾	nvt ¹⁾	nvt ¹⁾	925.200
Aeres Hogeschool Dronten	941.000	681.268	100.000	781.268	nvt ¹⁾	nvt ¹⁾	nvt ¹⁾	781.268
Hogeschool InHolland	770.000	469.500	200.000	669.500	nvt ¹⁾	nvt ¹⁾	nvt ¹⁾	669.500
Totaal doelsubsidies aflopend per 31-12-2016	5.000.000	4.391.036	540.000	4.931.036	235.949	1.160.419	738.930	4.192.106

¹⁾ De hogescholen verantwoorden de besteding van de aan hen toegewezen middelen in het G-overzicht en/of FSR-tabel van hun jaarrekening.

²⁾ In het G-overzicht zijn de bestedingen van Wageningen University alsmede de naar de hogescholen doorgestorte bedragen onder de bestedingen opgenomen. De vergoeding voor de bestedingen van Wageningen University zijn in de jaarrekening onder de baten uit doelsubsidies opgenomen.

Bijlage 4 FSR-tabel 2016 Wageningen University

Tabel 20 FSR-tabel 2016 (bedragen * € 1,-)

Subsidieverstrekker	Projectnummer	Totaal projectbudget	Subsidie	Startdatum	Einddatum	Stand 1-1-2016	Mutaties	Stand 31-12-2016	Voorschot	Status
Agentschap NL	TESA113012	199.080	199.080	1-5-2015	1-9-2016	136.244	57.450	193.694	180.850	Afgerond
Ministerie van EZ	1300018363	199.379	199.379	1-9-2015	1-9-2017	102.032	78.186	180.218	149.534	Lopend
Agentschap NL	TESA115011	211.496	169.196	2-11-2015	1-11-2017	0	102.596	102.596	64.911	Lopend
Ministerie van EZ	1300020338	6.819.434	3.409.717	1-5-2015	1-5-2017	352.219	1.677.309	2.029.528	1.984.000	Lopend
Provincie Gelderland	2015-006875	3.519.708	1.759.854	1-5-2015	1-5-2017	181.790	837.398	1.019.188	943.755	Lopend

De bestedingen op de projecten zijn berekend op basis van de volgende grondslagen:

- De kosten zijn verantwoord conform de in de subsidietoekenning voorgeschreven methoden en grondslagen.
- Kosten van personele inzet zijn berekend op basis van de bestede tijd en de werkelijke kostprijs per uur van Wageningen University van de betreffende personeelscategorie.
- Directe kosten zijn op basis van werkelijke kosten inclusief niet terugvorderbare BTW opgenomen.
- Investeringskosten zijn op basis van werkelijke uitgaven inclusief niet terugvorderbare BTW in het jaar van aanschaf verantwoord.

De gerealiseerde bestedingen zijn vervolgens vermenigvuldigd met de procentuele bijdrage van de subsidieverstrekker conform subsidietoekenning.

In deze FSR-tabel zijn alleen subsidies opgenomen waarbij in de voorwaarden staat vermeld dat verantwoording via de FSR-tabel dient te worden verricht.

Bijlage 5 Bezoldiging

De bezoldiging van de topfunctionarissen van Wageningen UR is in overeenstemming met de regels van de Wet Normering Topinkomens (WNT) of wordt conform het overgangsregime in overeenstemming gebracht met de WNT. De bezoldiging van de leden van de Raad van Toezicht is in overeenstemming met de normen van de WNT. Wageningen UR heeft conform artikel 1.1. van de WNT de bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur en van de leden van de Raad van Toezicht in tabellen 22, 23 en 24 opgenomen.

De bezoldiging van de bestuurders is vastgesteld conform de regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren. Het bezoldigingsmaximum is vastgesteld op basis van indeling in klasse G. De score op de complexiteitspunten per criterium is in tabel 21 opgenomen.

Tabel 21 Score complexiteitspunten Wageningen University

	Score Wageningen University	Complexiteitspunten
Baten	> € 200 mln.	10
Studenten	2.500 – 10.000	3
Onderwijssoorten	>5	5
Totaal		18

Tabel 22 Bezoldiging bestuurders

Verloopstaat 2016 (Bedragen * € 1,-)		Breukink	Mol	Fresco
A.	Bezoldiging	230.474	179.000	230.474
	min fiscale bijtelling auto	-	-	-
A1.	Bezoldiging minus bijtelling	230.474	179.000	230.474
B.	Persoonsgebonden uitgaven			
	Representatiekosten	2.400	2.400	2.472
	Reiskosten binnenland	19.937	10.735	20.751
	Reiskosten buitenland	3.209	7.550	12.164
	Overige kosten	520	550	817
B1.	Totale persoonsgebonden uitgaven	26.066	21.235	36.204
C.	Totale lasten	256.940	200.235	266.678

Verdeling over onderdelen		Breukink	Mol	Fresco
A.	Bezoldiging minus bijtelling			
50,0%	WU	115.237	89.500	115.237
50,0%	DLO	115.237	89.500	115.237
B.	Persoonsgebonden uitgaven			
50,0%	WU	13.033	10.617	18.102
50,0%	DLO	13.033	10.617	18.102

Tabel 23 Bezoldiging topfunctionarissen (bedragen * € 1,-)

	L.O. Fresco	I.J.H. Breukink	A.P.J. Mol	M.J. Kropff	M.J.Kropff
Funciegegevens	Voorzitter raad van bestuur	Lid raad van bestuur	Lid raad van bestuur	Lid raad van bestuur	Hoogleraar
Gewezen topfunctionaris	Nee	Nee	Nee	Nee	Ja
Dienstbetrekking	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Duur dienstverband in 2016	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12		1-1 t/m 31-12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1	1		1
Individueel WNT-maximum	179.000,00	179.000,00	179.000,00		
Bezoldiging					
Beloning	213.487,40	213.498,68	163.381,88	0,00	0,00
Belastbare onkostenvergoedingen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Voorzieningen beloning op termijn	16.986,60	16.975,32	15.618,12	0,00	0,00
Totaal bezoldiging	230.474,00	230.474,00	179.000,00	0,00	0,00
Motivering overschrijding norm en andere toelichting	WNT-1 ¹⁾	WNT-1 ²⁾			
Uitkering beëindiging dienstverband	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2015					
Duur dienstverband in 2015	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	28-5 t/m 31-12	1-1 t/m 31-5	1-6 t/m 31-12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1	1	1	1
Bezoldiging					
Beloning	213.267,50	213.267,50	96.439,45	86.523,37	691,51
Belastbare onkostenvergoedingen	0,00	0,00	0,00	1.306,40	0,00
Voorzieningen beloning op termijn	17.206,50	17.206,50	9.496,20	7.325,50	0,00
Totaal bezoldiging	230.474,00	230.474,00	105.935,65	95.155,27	691,51

¹⁾ De WNT bezoldiging vloeit voort uit schriftelijke afspraken zoals vastgelegd in arbeidsovereenkomst d.d. 3 februari 2014. Het overgangsrecht is ingegaan op 1 januari 2016.

²⁾ De WNT bezoldiging vloeit voort uit schriftelijke afspraken zoals vastgelegd in herbenoemingsbrief d.d. 10 september 2013. Het overgangsrecht is ingegaan op 1 januari 2013.

Tabel 24 Bezoldiging toezichhouders (bedragen * € 1,- excl. BTW)

	M.J. Cohen	B.J. Marttin ¹⁾	L.C. Bruggeman	H.E. Waalkens	S. Korver ²⁾	R.P. Smith ¹⁾
Vorz. J/N	J	N	N	N	N	N
Duur dienstverband in 2016	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12
Individueel WNT-maximum	26.850,00	17.900,00	17.900,00	17.900,00	17.900,00	17.900,00
Bezoldiging						
Beloning	16.901,04	11.267,54	11.267,40	11.267,40	11.267,40	11.267,40
Belastbare onkostenvergoedingen	0,00	0,00	0,00	396,00	0,00	133,02
Voorzieningen beloning op termijn	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal bezoldiging	16.901,04	11.267,54	11.267,40	11.663,40	11.267,40	11.400,42
Motivering overschrijding norm en andere toelichting	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Uitkering beëindiging dienstverband	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2015						
Duur dienstverband in 2015	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12
Bezoldiging						
Beloning	16.901,04	11.267,40	11.267,40	11.267,40	11.267,40	11.267,40
Belastbare onkostenvergoedingen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Voorzieningen beloning op termijn	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Totaal bezoldiging	16.901,04	11.267,40	11.267,40	11.267,40	11.267,40	11.267,40

¹⁾ Geen betaling aan betrokkene in verband met 3 partijen overeenkomst

²⁾ Bezoldiging aan vennootschap Korver beheer en management

Tabel 25 Bezoldiging niet topfunctionarissen (bedragen * € 1,-)

Functie	Directeur	BU-manager	BU-manager	Onderzoeker
Duur dienstverband in 2016	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 30-11	1-1 t/m 30-11	1-1 t/m 31-3
Omvang dienstverband in fte	1	1	1	1
WNT-drempelbedrag bezoldiging	179.000,00			
Bezoldiging				
Beloning	203.268,33			
Belastbare onkostenvergoedingen	0,00			
Voorzieningen beloning op termijn	16.295,28			
Totaal bezoldiging	219.563,61			
Motivering overschrijding norm en andere toelichting	Afspraken gemaakt voor 2013			
WNT-drempelbedrag ontslaguitkering		179.000,00	179.000,00	179.000,00
Uitkering beëindiging dienstverband	n.v.t.	258.750,00	233.625,00	201.093,00
Verplichte motivatie		Beëindiging dienstverband middels een vaststellingsovereenkomst	Beëindiging dienstverband middels een vaststellingsovereenkomst	Beëindiging dienstverband middels een vaststellingsovereenkomst
Gegevens 2015				
Functie	Directeur			
Duur dienstverband in 2015	1-1 t/m 31-12			
Omvang dienstverband in fte	1			
Bezoldiging				
Beloning	196.422,67			
Belastbare onkostenvergoedingen	2,50			
Voorzieningen beloning op termijn	17.016,36			
Totaal bezoldiging	213.441,53			

In tabel 25 zijn alle overschrijdingen van de WNT-norm van Wageningen University en Wageningen Research opgenomen. Alle medewerkers in deze tabel waren in dienst van Wageningen Research.